

Анотація. У статті аналізується реценція творчості Євгена Маланюка в українсько-польській пресі, енциклопедичних виданнях України та Польщі, розглядаються присвячені українському письменнику відгуки В. Бончковського, Д. С. Вандича, Ю. Лободовського, К. Симонолевича-молодшого, Є.Стемповського та інших авторів.

Ключові слова: реценція, періодика, епістемологія, катастрофізм, синергетика, енциклопедичний, ритміка, тематика.

Summary. The reception of E.Malanuk's creative work in Ukrainian and Polish periodical is examined in the article, encyclopedic Ukrainian and Polish editions. The author analyses dedicated to the Ukrainian writer opinions of V.Bonchkovski, D.S.Vandyich, J.Lobodovski, K.Symonolevich-junior and others.

Key words: reception, periodical, epistemology, catastrophism, synergy, encyclopedic, rhythmic, thematic.

УДК 81'42

ЧЕМЕРКІН С.Г.

ЗМІНА ВИЗНАЧАЛЬНИХ ОЗНАК СТИЛІВ ТА ЖАНРІВ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Із упровадженням комп'ютерних технологій, зокрема в Інтернеті, активізувалося питання вияву диференційних ознак функціональних стилів та жанрів української мови. Сучасні стилі та жанри в мережі Інтернет відрізняються від традиційних. Здебільшого це зумовлено специфікою того засобу, за допомогою якого здійснюється репрезентація текстового матеріалу, тобто комп'ютерного середовища. Саме використання комп'ютера як транслятора усної й писемної текстової інформації спричинилося до дигітальності тексту взагалі й стилів та жанрів зокрема. Термін *дигітальність* використовуємо як назву ознаки *дигітальний* ("спільне позначення для застосування цифрового подання будь-яких величин у обчислювальній техніці за допомогою електронних пристроїв" [4]), що походить з англ. *digital* "цифровий" [7]. Терміном *дигітальність* послуговуються у нейролінгвістичному програмуванні у значенні "той, що має один із двох станів, тобто полярний" [8], або ототожнюють із терміном *дискретний* "внутрішній діалог, обговорення різних питань із самим собою; відповідає за контроль мовлення" [9]. Для сучасної терміносистеми у різноманітних галузях наукових знань характерна одиниця *дигітальний*, семантично пов'язана з поняттям "цифровий", якою послуговуються у музиці [5], медицині [2, 34-37] тощо.

У сучасній лінгвістиці на позначення жанрів інтернет-комунікації використовують термін *дигітальний жанр* [11, 377-378], що за своєю суттю аналогічний одиницям цієї терміносистеми *електронний жанр*, *гіпержанр*, *віртуальний жанр*, *цифровий жанр* і *медійний жанр* [3]. Зважаючи на складність та значною мірою суперечливість у визначенні таких понять, як жанр [1, 159-206] та мова Інтернету [12, 155-156], вважаємо, що термін *дигітальний жанр* передає симпліфіковане уявлення щодо семантико-стилістичних особливостей тексту в мережі Інтернет, оскільки поняття жанру завузьке для мови інтернет-комунікації. Однак прозора етимологія означення у цьому термінів виразно вказує на природу репрезентації тексту, відповідно це дає нам право використовувати термін *дигітальність* щодо одиниць текстової системи української мови, яка функціонує в Інтернеті.

Дигітальність трансформує стиль української мови в особливу форму, що, безперечно, змінює комунікативні особливості тексту. Однією з найвиразніших особливостей дигітальності стало використання гіпертексту, зокрема його електронної реалізації. Усі стилі української мови набули "електронних" рис саме завдяки "оцифруванню" тексту й активним послугуванням гіпертекстом. Електронний гіпертекст став використовуватися в усіх функціонально-стильових різновидах мови [10, 111-116]. Міра вияву цієї дигітальної одиниці у різних стилях представлена по-різному: для розмовного чи художнього стилю – менша, для публіцистичного, наукового – більша. Щодо останнього варто акцентувати увагу на створення нових різновидів репрезентації жанрів наукового стилю, як-от науково-довідковий жанр та жанр електронного підручника.

Науково-довідковий жанр наукового стилю набув широкого поширення через потребу ідентифікації нових слів, понять які з'явилися в мові. Дигітальність цього жанру наукової мови виявилася у можливостях машинного пошуку будь-якої одиниці електронного кадастру.

Електронний підручник як один із жанрів наукового стилю, власне, побудовано на основі дигітальності. Цей жанр наукової мови в Мережі вирізняють такі ознаки:

а) мова електронного підручник має нелінійний характер завдяки широкому застосуванню гіпертексту;

б) використання гіпертексту дає можливість виходити за межі наукового дискурсу, переходячи на інші рівні й інші типи та різновиди інформації, а відтак і на інші стилі й різновиди мови;

в) електронний підручник передбачає використання такого елемента, як зворотний зв'язок, що розширює функціональну сферу наукової мови.

Дигітальність трансформувала епістолярний жанр у мові інтернет-комунікації. передусім застосовний у листуванні. Якщо для традиційної форми вияву епістолярного жанру – у звичайних листах – класифікація листування на родинно-побутове, інтимно-товариське та приватно-ділове [6, 180] є слушною, то в електронному листі родинно-побутове спілкування практично нівелюється. Цей різновид комунікації перебрали на себе інші засоби, зокрема мобільний зв'язок. Тобто дигітальність вийшла за межі власне комп'ютера. Електронна кореспонденція відрізняється від звичайних листів. Першим властива довільна й необмежена практика обміну листами, при цьому скорочується відстань у часі, й електронні листи набувають ознак діалогічної (чи полілогічної) розмови, чого немає у звичайних листах. Часто тематика листування справляє враження продовження тієї самої розмови. В такому разі комуніканти навіть нехтують однією з найвиразніших ознак жанру – привітально-прощальними конструкціями).

Сучасні технічні засоби дають змогу отримувати й надсилати електронні листи дуже швидко, що скорочує часокількісно відстань між електронними листами-повідомленнями. А це сприяє динамічності епістолярного жанру, використанню спрощених синтаксичних конструкцій, що впливає на змістову й стилістичну форму повідомлення.

Діловий електронний лист має дещо інші ознаки. Сучасні прагматичні підходи до ведення бізнесу передбачають використання, передбачених програмним забезпеченням шаблонів початку і закінчення листа, що пришвидшує спілкування між діловими партнерами.

За своєю суттю дигітальність – це синергетичне поєднання традиційного стилю чи жанру і цифрової технології. Однак, таке уявлення дещо спрощене, оскільки, як показує приклад епістолярного жанру, дигітальність породжує такі форми і вияви текстової стильової репрезентації, які нагадують традиційний стиль чи жанр лише за концептуальними ознаками. Саме епістолярний жанр тут показовий через одну з його форм – спам.

Отже, стилі та жанри сучасної української мови, піддаючись впливові дигітальності, змінюють функціонально-стильові параметри в інтернет-комунікації.

Список використаних джерел

1. Бахтин М. М. Проблема речевых жанров // Собрание сочинений. Т.5: Работы 1940-1960 гг. – М., 1996. – С. 159-206.
2. Гончар А. А., Гончар И. А. Дигитальная субтракционная ангиография // Новости лучевой диагностики. – 1998. – №4. – С. 34-37.
3. Горошко Е. И. Теоретический анализ Интернет-жанров // Жанры речи. Вып. 5 “Жанр и культура”. – Саратов, 2007. – С. 370-389.
4. Комлев Н. Г. Словарь иностранных слов. – М., 2008. – 672 с.
5. Королев О. К. Краткий энциклопедический словарь джаза, рок- и поп-музыки: Термины и понятия. – М., 2006. – 168 с.
6. Ленець К. В. Епістолярний стиль // Українська мова: Енциклопедія. – 3-тє вид., змін. і доп. – К., 2007. – С. 180.
7. Мультитран (<http://www.multitrans.ru/c/m.exe?CL=1&l1=1&s=digital>).
8. Словарь НЛП (1 часть) (<http://coznanie.ucoz.ru/publ/2-1-0-34>).
9. Термины НЛП / Ресурсы НЛП (<http://nlpr.ru/taxonomy/term/3>).
10. Чемеркін С. Г. Репрезентативність гіпертексту у функціонально-стильових різновидах української мови в Інтернеті // Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика: Зб. наук. праць. – К., 2009. – Вип. 19. – С. 111-116.
11. Щипицина Л. Ю. Дигитальные жанры: проблема дифференциации и критерии описания // Коммуникация и конструирование социальных реальностей. Часть. 1. – СПб, 2006. – С. 377-389.
12. Щипицина Л. Ю. Стилистико-языковой и жанровой подходы к изучению компьютерно-опосредованной коммуникации // Вестник Челябинского государственного университета. – 2009. – Вип. 5 (143). – С. 155-161.

Анотація. У статті зроблено акцент на тому, що у стилях та жанрах, які піддаються впливу дигітальності, змінюються традиційні визначальні ознаки, відповідно трансформуються функціонально-стилістичні параметри тексту в цифровому середовищі.

Ключові слова: мова інтернет-комунікації, дигітальність, стиль, жанр.

Summary. In this article we emphasized that changes are taking place in traditional defining features of styles and genres which are now influenced by digitalization. Correspondently there are transformations of functional and stylistic format of the text in digital environment.

Key words: language of internet-communication, digitalization, style, genre.

УДК 811.11: 81'373.45

Чепурна В.В.

КЛАСИФІКАЦІЯ ЗАПОЗИЧЕНЬ У СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІЙ ЛЕКСИЦІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ (НА МАТЕРІАЛІ ПЕРІОДИЧНОЇ ПРЕСИ)

Словниковий склад англійської мови містить значну кількість слів іншомовного походження. Пояснення цьому слід шукати в історії мови, що тісно пов'язана з історією країни, де розмовляють цією мовою [1, 30].

Термін "запозичення" означає процес надходження і засвоєння іншомовних слів внаслідок різних соціальних причин – війни, торгівлі, подорожей, технічного співробітництва тощо [6, 156]. Запозиченням є спроба мовців відтворити засобами однієї мови ті моделі, які вони засвоїли в іншій мові. В англійській мові кількість запозичень набагато більша, ніж в багатьох інших мовах, оскільки в силу історичних причин вона виявилась дуже проникливою. Підраховано, що число запозичень в англійській мові складає близько 70% [3, 57].

Дослідженню різних аспектів іншомовних слів у мові-реципієнті присвятили увагу вітчизняні вчені, серед них Амосова Н.Н., Антрушина Г.Б., Жлуктенко Ю.О., Зацний Ю.А., Мостовий М.І. [1, 3, 4, 6, 7]. Зокрема, учені вивчали запозичення у суспільно-політичній лексиці англійської мови.

Вивчення походження слів представляє великий інтерес не лише із суто мовознавчого погляду, а й для встановлення взаємовідносин між мовами як експлікаторами історичних, соціально-економічних та культурних стосунків між народами. Це завдання залишається актуальним і сьогодні.

Словниковий склад англійської мови є наслідком довгого історичного розвитку. На сучасному етапі це складна система, елементи якої походять як з власних, так і з іншомовних джерел.

З історико-етимологічної точки зору словниковий склад сучасної англійської мови досить непростий: до нього увійшли лексичні одиниці сусідніх мов, що пов'язано з приходом на Британські острови різних племен. Етимологічна неоднорідність викликана наявністю різних за походженням лексичних прошарків – латинських, скандинавських, французьких, грецьких, що утворили особливу сукупність лексичного складу. Походження словника, його історичний розвиток, умови існування відбиваються у словотворі, фонетичній будові, семантичних і стилістичних особливостях [7, 151].

Стосунки між мовами відображені у запозиченнях з різних джерел і, на думку В.П. Подсушного, складають специфіку суспільно-політичної лексики на даному етапі її вживання [8, 17]. За спостереженнями Ю.А. Зацного, на сучасному етапі, як і в попередні періоди розвитку англійської мови, більшість запозичень зумовлена необхідністю позначення нових предметів і понять, заміни розчленованих найменувань нерозчленованими (тобто заміни одним словом описового зображення поняття), потребою в експресивних засобах [4, 55].

Запозичення з різних мов неоднакові як за своєю семантикою, так і за кількістю та важливістю в словниковому складі англійської мови. Згідно з Н.Н. Амосовою, три мови зробили значний внесок до лексичного складу англійської мови. Це грецька, французька мови та латина. Але крім запозичень, що надійшли з основних мов-постачальників, є також значна кількість слів, запозичених у різні періоди, які вживають з різною частотою та надійшли з мов, якими розмовляють на всіх континентах. Багато з них були запозичені внаслідок прямого контакту носіїв мови та жителів усіх куточків земної кулі, щоб назвати предмети, установи чи звичаї, притаманні цим регіонам. Це запозичення з італійської, іспанської, російської, датської, а також з африканських та азійських мов [6, 146].

Запозичені слова з інших мов з різною інтенсивністю проникали у різні прошарки мови. Найшвидше фіксує нові явища і зміни в живому мовленні мова газети. Характерною особливістю англійської періодики є досить значний процент запозичених слів у газетних статтях. Це